

Arnhems Klimaatprogramma 2008-2011

Conceptnota

Het Arnhemse klimaatprogramma voor 2008-2011

**Tijd voor
een
ambitieuw
klimaat-
programma**

1. Inleiding

In deze nota zijn de projecten van het Arnhemse klimaatbeleid voor de periode 2008-2011 vastgelegd. Door recente klimaatontwikkelingen is het onderwerp klimaat actueler dan ooit.

- Zowel de winning als het verbruik van fossiele brandstoffen heeft schadelijke gevolgen voor bijvoorbeeld luchtkwaliteit en natuur.
- De energievoorraden zijn eindig en dat geldt ook voor nucleaire energie. In samenhang hiermee is onze afhankelijkheid van politiek instabiele landen een punt van zorg.
- Het schaarser worden van energie heeft tot gevolg dat energie duurder wordt. Energiebesparing levert daarom in toenemende mate kostenbesparingen op. Voor de gemeente is dit belangrijk vanwege het armoedebeleid, maar ook voor de eigen financiën.
- De geschetste situatie levert niet alleen bedreigingen maar ook kansen op. In en nabij de gemeente zijn veel bedrijven op het gebied van duurzame energie gevestigd. Arnhem kan groeien op het gebied van milieu- en energietechniek. Samenwerking tussen de afdelingen economische zaken en milieu leidt tot innovatieve projecten op het gebied van energie. Economie en milieu kunnen goed samengaan.

**Gemeente:
sleutelrol
bij klimaat-
beleid**

Gemeenten spelen een sleutelrol bij mondiaal, landelijk, regionaal en lokaal klimaatbeleid, en wel om de volgende redenen:

- De gemeente heeft invloed op beleidsvelden die direct met het verbruik van energie en de uitstoot van CO₂ te maken hebben, zoals verkeer en vervoer, ruimtelijke ordening en woningbouw.
- De gemeente is zelf een grootverbruiker van energie, bijvoorbeeld voor de openbare verlichting.
- De gemeente is de bestuurslaag die het dichtste bij de mensen staat. Zij kan daarom in belangrijke mate bijdragen aan de bewustwording van het klimaat- en energievraagstuk.
- De gemeente Arnhem is voorzitter van de bestuurlijke werkgroep duurzaamheid van de G27-gemeenten. Deze werkgroep overlegt met de rijksoverheid over regels en faciliteiten om de uitvoering van klimaatbeleid te intensiveren.

2. Doel van het klimaatprogramma

Lange termijn

Al in 1991 heeft Arnhem zich aangesloten bij het zogenaamde Klimaatverbond. In het Klimaatverbond is vastgelegd dat we streven naar een CO₂-reductie van 50% in 2010 ten opzichte van 1990. Hoewel deze doelstelling inmiddels te ambitieus blijkt te zijn, is het nog steeds de drijfveer en uitgangspunt van het actieve Arnhemse klimaatbeleid. Waar mogelijk passen we de 50% reductiedoelstelling toe in woningbouwsituaties. Daarnaast ondersteunt Arnhem de landelijke doelstellingen¹:



- 2% energie efficiency verbetering per jaar (nu ruim 1%)
- 20% duurzame energie in 2030 (ten opzichte van 2 a 3 % nu)
- 30% reductie van broeikasgassen in 2030 (ten opzichte van 1990)

**CO₂ -
neutraal in
2020**

De gezamenlijke 100.000+ gemeenten, waartoe ook Arnhem behoort, hebben de doelstellingen uit het regeerakkoord onderschreven door een gezamenlijke brief aan de minister van VROM. Zij hebben daarbij aangegeven dat het hun ambitie is om als gemeentelijke organisatie in 2020 CO₂ -neutraal te zijn.

¹ Bron: Nieuwe energie voor het klimaat, VROM, september 2007

De bedoeling is, dat de rest van de gemeente daarna volgt. Het tempo is afhankelijk van de handreikingen en ondersteuning van uit het ministerie.

Om deze doelstellingen te halen worden een aantal beleidsuitgangspunten uit het klimaatprogramma 2004-2007 in het nieuwe programma aangescherpt:

- Energiemaatregelen in de eigen bestaande gebouwen met een terugverdientijd van 15 jaar worden als rendabel beoordeeld.
- Energiemaatregelen bij nieuwbouw in eigen projecten met een terugverdientijd van 30 jaar worden als rendabel beoordeeld.
- De EPL bij woningbouwlocaties met 200 woningequivalenten of meer wordt verhoogd tot 8 met een ambitie van een EPL 9.
- De energetische kwaliteit van de bestaande woningen verbetert met 2% per jaar.

Klimaatprogramma

Om de gemeenten en provincies te stimuleren om bij te dragen aan de landelijke doelstellingen, heeft het Rijk in vervolg op de bestaande BANS regeling een nieuwe regeling aangekondigd. Deze wordt in 2008 opengesteld. Het Arnhemse klimaatprogramma houdt rekening met deze regeling, maar laat zich er niet door leiden qua inhoudelijke invulling.

Metten = weten

Wat betreft eigen kwantitatieve doelstellingen heeft Arnhem zich voorgenomen in het klimaatprogramma 2008-2011 een monitoringsysteem op te zetten, zodat inzicht in verbruiken en potentiële bereiken wordt. Op basis van dit inzicht kunnen Arnhemse kwantitatieve doelen bepaald worden.

Uitgangspunten

Naast de nieuwe BANS-regeling is het klimaatprogramma gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Samenwerking, intern, met lokale partijen, in de regio en met andere overheden
- Energie is een economisch speerpunt, Arnhem waterstofstad
- Concrete resultaten (trias energetica, continuïteit, goede voorbeelden volgen)

3. Totstandkoming van deze nota

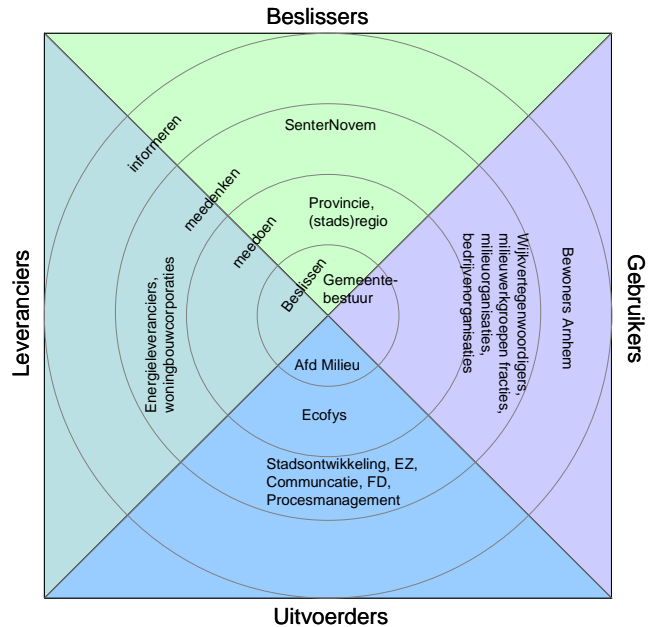
Klimaatprogramma 2004-2007

Het klimaatprogramma 2004-2007 is afgerond op 31 maart 2008. In de startnotitie voor het klimaatprogramma 2008-2011 is een voorlopige evaluatie, opgenomen. De financiële verantwoordelijkheid van het afgeronde programma volgt nog en zal tevens een definitieve inhoudelijke evaluatie bevatten.

Interactieve planvorming

Aanpak

Het proces om tot een nieuw klimaatprogramma te komen werd in hoge mate bepaald door het principe van de interactieve planvorming. Wij hebben gemeend hierbij niet alleen bewoners, bedrijven en instellingen te moeten betrekken, maar ook de medewerkers van de gemeente, andere overheden en partijen als energieleveranciers en woningbouwcorporaties.



Na de startnotitie zijn vele gesprekken gevoerd met medewerkers, overheden en 'leveranciers'. Op basis hiervan is een inventarisatie van projectmogelijkheden opgesteld. Vervolgens heeft er in januari 2008 een workshop voor bestuurders (de raad en de wethouders) plaatsgevonden. Gedurende deze workshop werden ambitieniveaus en taakstellingen verkend. De uitkomsten hiervan werden als filter toegepast op de inventarisatielijst.

In februari 2008 is de bijeenkomst voor bewoners, bedrijven en instellingen georganiseerd. In workshops werd gesproken over activiteiten die in het klimaatprogramma gewenst waren. De uitkomsten hiervan zijn over de gefilterde inventarisatielijst gelegd. Hieruit volgde de keuze voor de projecten.

De beschrijvingen van de projecten in de vorm van projectbladen, zijn zoveel mogelijk afgestemd met de beoogde projectleiders binnen de organisatie.

Er is voor een vorm van interactieve planvorming gekozen, die effectief verder gaat dan de normale inspraakprocedure. Daarom wordt er niet nog een aparte inspraakronde gehouden.

Inhoud

De inhoud van het klimaatprogramma werd al in de startnotie afgebakend. Vervolgens is de inhoud binnen deze afbakening ingevuld volgens de hierboven beschreven interactieve planvorming, dat wil zeggen dat aangedragen ideeën door experts werden vertaald naar uitvoerbare projecten.

40 klimaat projecten

Het resultaat is een klimaatprogramma dat bestaat uit 40 projecten, die tussen 2008 en 2011 zullen worden uitgevoerd

De projecten zijn ingedeeld in 8 thema's:

- | | |
|--|-------------|
| • Eigen gebouwen en voorzieningen | 9 projecten |
| • Woningen | 4 projecten |
| • Utiliteitsgebouwen | 2 projecten |
| • Bedrijven | 3 projecten |
| • Verkeer en vervoer | 6 projecten |
| • Grootschalige duurzame energieopties | 5 projecten |
| • Organisatie | 6 projecten |
| • Overig | 5 projecten |

De aandacht voor de eigen gebouwen en voorzieningen komt voort uit de wens van de bestuurders (en ook de bewoners) om het goede voorbeeld te geven. Daarbij is speciaal gedacht aan het zichtbaar maken van de projecten. De zes projecten onder organisatie zijn gericht op het structureel verankeren en zichtbaar maken van klimaatbeleid door intern overleg, communicatie, monitoring en innovatieve financiering.

In de categorie Overig zijn projecten opgenomen die een verkennend karakter hebben (verkenning van adaptatiebeleid) en gericht zijn op samenwerking met andere partijen.

Voor alle projecten geldt dat continuïteit van projecten in het huidige klimaatprogramma wordt nagestreefd, zoals het energiebeheer van de eigen gebouwen of de energievoorziening voor Rijnboog. Bij nieuwe projecten is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij beschikbare structuren en lopende activiteiten, bijvoorbeeld het Waterservicepunt.

4. Aanvraag BANS regeling

Geen beleidstilte

Idealiter was deze nota ingediend samen met de aanvraag voor de nieuwe subsidieregeling en de eindverantwoording van het klimaatprogramma 2004-2007. Het klimaatprogramma loopt eerder af, dan de nieuwe regeling opent. Om geen beleidstilte te laten vallen tussen de twee klimaatprogramma's was het noodzakelijk het nieuwe programma eerder vast te stellen. De eindverantwoording van het programma 2004-2007 en de aanvraag voor BANS 2 zullen later volgen.

5. Organisatie van de uitvoering

De projecten worden binnen de periode 2008-2011 uitgevoerd. De start en duur van de projecten is terug te vinden in het projectenboek, bijlage I.

**Flexibele
uitvoering**

De projecten zijn de verantwoordelijkheid van de projectleiders; deze zijn genoemd in de projectbladen. De diens Stadsbeheer, afdeling Milieu, draagt zorg voor het programmanagement en het monitoren van de voortgang. De projectleiders rapporteren aan de afdeling Milieu. De projecten worden uitgevoerd samen met interne en/of externe partijen. Van hen wordt dus ook een inspanning verlangd.

Een leerpunt uit het vorige klimaatprogramma is dat gedurende de uitvoeringsperiode veranderingen kunnen optreden waardoor het nodig is projecten te wijzigen, dan wel te vervangen. Om deze veranderingen flexibel op te vangen en de uitvoering niet te hinderen, wordt voorgesteld om dergelijke wijzigingen ter goedkeuring voor te leggen aan de portefeuillehouder energie en klimaat. Het uitgangspunt daarbij is, dat projecten slechts vervangen worden door activiteiten met een vergelijkbaar resultaat.

De voortgang van het klimaatprogramma wordt jaarlijks in de MJPB verantwoord, onder het deelprogramma-nummer 15.2.

Naast de jaarlijkse rapportage in de MJPB, zal jaarlijks verantwoording worden afgelegd aan de subsidieverstrekker. Door monitoring zullen de inspanningen, maar ook de resultaten (vermindere van de CO₂-uitstoot) worden bijgehouden.

6. Financiering

Via het klimaatconvenant subsidieert het rijk de uitvoeringskosten van het gemeentelijke Klimaatprogramma, met een maximum van € 374.295. Het Arnhemse klimaatprogramma is zo samengesteld, dat dit maximale subsidiebedrag naar verwachting gehaald wordt.

**Kansen
pakken**

Naast een budget per project is er aan gedacht een post voor onvoorziene kansen op te nemen. Ervaringen uit het vorige klimaatprogramma leren dat zich in de loop der jaren kansen kunnen voordoen op het gebied van energiebesparing of duurzame energie, waar de gemeente zich graag bij aansluit. Ook uit de bijeenkomst met bewoners bleek, dat deze flexibiliteit zeer op prijs wordt gesteld. Uit eindelijk is deze post toch niet opgenomen.

In de praktijk is het erg moeilijk om een flexibele of nog nader in te vullen post in de meerjarenprogrammabegroting op te nemen. Dit kan leiden tot ingewikkelde en vooral langdurige besluitvorming over mandatering van begrotingswijzigingen. Dat kan de uitvoering van het programma belemmeren. Daarom wordt voorgesteld deze kansen te interpreteren als wijzigingen in de projecten en daarmee om te gaan zoals hierboven is omschreven. Door het stellen van prioriteiten kunnen kansen benut worden.

De onderstaande begroting bevat de totalen van de verschillende projecten.

Begroting

Kosten (voor 4 jaar)		Dekking (voor 4 jaar)	
Capaciteitskosten beleidsveld energie	458.600	Bestaand budget beleidsveld energie	458.600
Capaciteitskosten ander beleidsvelden	960.700	Bestaand budget andere beleidsvelden	960.700
Capaciteitskosten extra (projectgebonden)	291.300		
Onderzoek en advies	594.000	Bestaand budget onderzoek en advies	111.300
		Subsidie (vervolg BANS)	374.000
		Nog te dekken	400.000
Totaal	2.304.600		2.304.600

Over de programmaperiode is een extra uitgave geraamd van 774.000 euro waarvan 374.000 euro wordt gedekt door subsidie. Daarmee blijft er nog een post te dekken over van 400.000 euro.

In het programma zijn kosten opgenomen voor organisatie, onderzoek, communicatie en andere ondersteuning. De investeringen voor de energiemaatregelen zelf zijn niet opgenomen. De vastgoed beherende diensten nemen voorzieningen op in hun begrotingen.

**Rendabele
investering**

Waar energie bespaard wordt, worden ook kosten gespaard. Een deel van de maatregelen is op die manier terug te verdienen en is aan te merken als een rendabele investering.

Er zijn ook maatregelen, die zich niet laten terug verdienen, maar wel substantieel bijdragen aan de CO₂-reductie. Overeenkomstig de ambities van de gemeente, is dat reden om ze toch te willen nemen. Deze investeringen worden aangeduid met de term onrendabele top. Met de verwachte stijging van de energieprijzen, zal met de jaren een deel van de onrendabele top als nog rendabel worden.

De financiering van de onrendabele top moet mee lopen in de begrotingscyclus onder de aanduiding nieuw beleid. Deze investeringen kunnen pas vanaf 2010 in de begroting worden opgenomen.

Rendabele investeringen worden terugverdiend en hoeven niet opgenomen te worden in de meerjarenprogrammabegroting. Wel moet aan elke investering een raadsbesluit ten grondslag liggen.

**Duurzaam-
heidsfonds**

Deze financieringswijze van het klimaatprogramma is complex en bewerkelijk. De verantwoording van deze constructie is gelegen in het feit, dat de doelstellingen van diversen beleidsuitspraken over CO₂-reductie alleen te benaderen zijn, wanneer de uitvoering van het klimaatprogramma voortvarend ter hand genomen kan worden. In het programma zelf is een project opgenomen om de mogelijkheden voor een duurzaamheidsfonds te onderzoeken, waarmee in een structurele en eenvoudiger financiering zou kunnen worden voorzien.

